

Рівненський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Управління освіти Рівненського міськвиконкому
НВК №12 м. Рівне

Використання інтерактивних технологій
навчання на уроках української мови і
літератури

Методична розробка

Досвід роботи
вчителя української
мови і літератури
НВК №12 м. Рівне
Сороки І. В.

Рівне - 2013

Автор досвіду:

Сорока Ірина Володимирівна, вчитель української мови і літератури
НВК №12 м. Рівне, освіта вища, спеціаліст вищої кваліфікаційної
категорії, старший учитель, стаж роботи - 26 років.

Тема досвіду:

“Використання інтерактивних технологій
навчання на уроках української мови і
літератури”

Адреса досвіду:

НВК №12,
вул. Грушевського, 81,
м. Рівне.
Телефон: 0362-28-77-65

Сорока І. В. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках української мови і літератури. Досвід роботи. - Рівне, 2013.

У методичній розробці подано матеріали з досвіду роботи вчителя української мови і літератури НВК №12 м. Рівного Сороки І.В. щодо використання інтерактивних технологій навчання на уроках української мови і літератури.

Зроблено опис досвіду за рекомендованою схемою та запропоновано розробки уроків української мови і літератури, які ілюструють практичні підходи вчительки щодо реалізації теми досвіду.

Посібник рекомендовано вчителям української мови і літератури.

Схвалено науково-методичною радою Рівненського ОІППО
(протокол № від).

Зміст

1. Автор, тема, адреса досвіду	2
2. Анотація досвіду	3
3. Зміст	4
4. Опис досвіду	5
5. Розробки уроків за темою досвіду	6
5.1.	10
5.2.	10
5.3.	12
5.4.	12
6. Додатки	14
7. Список використаної літератури	14

Використання інтерактивних технологій навчання на уроках української мови та літератури

*Опис
досвіду*

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу, я пам'ятаю.

Те, що я роблю, я розумію.

Конфуцій

Учень, який навчається в сучасному навчальному закладі, - це особистість, у якої мають бути сформовані всі ключові компетентості. Саме така особистість зможе успішно само реалізуватися в соціумі як свідомий та відповідальний громадянин, високий професіонал, особистість.

Визначальна мета педагогічної діяльності полягає в спрямуванні навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей кожного учня. Розв'язання цих проблем можливе лише на основі запровадження нових педагогічних технологій, спрямованих на розвиток здібностей та нахилів особистості. Тому активно працюю над проблемою «Використання інтерактивних технологій навчання на уроках української мови та літератури».

Актуальність досвіду. Інтерактивне навчання дозволяє розв'язати одразу кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, стимулює роботу з додатковою літературою, розвиває аналітичне мислення, вміння робити узагальнення, формує в учнів навички самооцінки та самоконтролю своєї навчальної діяльності, допомагає встановленню контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки змушує працювати в команді. Використання інтерактивних методів знімає нервові напруження, дає можливість змінювати форми діяльності, переключати увагу на основні питання.

Практична значущість. Інтерактивні технології сприяють формуванню вмінь та навичок, виробленню цінностей, створенню комфортних умов навчання, за яких учень відчуває свою успішність,

інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання.

Провідна ідея досвіду. Розвиток особистих здібностей учнів – розумових, комунікативних, творчих шляхом застосування інтерактивних методів навчання на уроках української мови та літератури.

Інноваційна значущість. Інтерактивні технології є інноваційними порівняно з традиційними. На сьогодні надзвичайно значущою є проблема використання педагогічних технологій, які були б зорієнтовані не лише на поповнення знань учнів, а й на розвиток умінь творчого, самостійного вирішення завдань практичного характеру, посилення інтелектуальної спроможності, пізнавальної активності школярів. Таким чином, нагальною є потреба в оновленні не лише змісту мовної освіти, а й у визначенні нових підходів до організації навчального процесу. Реалізація цього завдання можлива за умови впровадження сучасних інноваційних технологій.

Науково-технічна база досвіду. Останнім часом певний внесок у теорію і практику інтеракції внесли такі науковці, як О.І. Пометун, Л.В. Пироженко у своїх роботах «Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід» і «Сучасний урок, інтерактивні методи навчання». Неабиякий інтерес становить монографія О.І.Пометун «Енциклопедія інтерактивного навчання», у якій авторка дає узагальнену інформацію про інтерактивне навчання, тобто організацію навчально-виховного процесу шляхом постійної взаємодії всіх учнів. Також описані педагогічні умови використання інтерактивності, подається понад сто прийомів і методів створення позитивної атмосфери навчання, мотивації та актуалізації, засвоєння нових знань і формування вмінь, навичок.

Заслуговують увагу і навчальні посібники, які містять детально розроблені уроки української мови і літератури із використанням інтерактивних технологій, що спрямовані на ефективне засвоєння учнями

навчального матеріалу. Це такі роботи: «Інтерактивні технології на уроках української мови і літератури» авторів В.І. Щербини, О.В. Волкова, О.В. Романенка.

Суть досвіду

На сучасному етапі модернізація навчально-виховного процесу покликана сприяти формуванню та розвитку творчої особистості, яка спроможна повноцінно реалізуватися в житті. Для цього їй потрібні певні навички: думати, розуміти сутність речей, аналізувати, осмислювати ідеї, шукати потрібну інформацію, тлумачити її, застосовувати за певних умов.

Особистістю людина стає поступово, на її формування впливає багато чинників. Серед них провідне місце належить рідній мові і літературі, тому що саме вони найглибше пронизують свідомість і підсвідомість людини, доносять інформацію про навколишній світ.

Результативність реалізації навчальної мети, свідомість, міцність і глибина знань учнів з української мови та літератури перебувають у прямій залежності від активної зацікавленості предметом, бажання знати його, тобто від рівня мотивації учнів до вивчення предмету.

Викладаючи українську мову та літературу, я ставила перед собою питання: як зробити урок не лише пізнавальним, інформативним, але й підтримувати в дітей зацікавленість предметом, бажання вчитися, зробити урок цікавим, підвищити у школярів мотивацію до навчання?

Шукаючи відповідь на це питання, я дійшла висновку, що зацікавити, вмотивувати учнів до вивчення предмету можна шляхом уникнення одноманітності, шаблонності в роботі, використання таких форм, методів навчання, які збуджують пізнавальний інтерес і стимулюють самостійне мислення школярів.

Як відомо, вся діяльність дитини складається з окремих послідовних операцій. Спочатку учень сприймає інформацію, а далі мислить на підставі її. При цьому дуже важлива зацікавленість у цьому процесі. Причому, всі ці операції взаємопов'язані між собою. Тому вчитель має спрямувати всі

свої творчі зусилля на створення системи активних методів навчання, що будуть спрямовані на активізацію мотивації учнів до навчання та їх пізнавальної діяльності.

Працюючи два роки над проблемною темою «Упровадження інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури», я спираюсь на педагогічний досвід доктора педагогічних наук, професора О. Пометун, кандидата педагогічних наук Л. Пироженко (які займаються вивченням використання у навчанні інтерактивних технологій) та кандидата педагогічних наук Г. Передрій (яка обстоює ідею використання ігрових форм роботи).

Вивчаючи їх досвід, я зрозуміла, що на сьогоднішній день покликані зробити урок цікавим, пізнавальним, таким, що може розкрити творчий потенціал особистості, дасть змогу постійно підтримувати високий тонус дитячої уваги, навчить приймати самостійні рішення саме інтерактивні технології.

Науковці О.Пошетун, Л.Пироженко виділяють чотири групи технологій залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

інтерактивні технології колективно-групового навчання – технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, ажурна пилка, навчаючи – учусь, аналіз ситуації, дерево рішень, вирішення проблем; обговорення проблеми в загальному колі);

інтерактивні технології кооперативного навчання (організація навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою: робота в парах, карусель, робота в малих групах, акваріум, два-чотири-всі разом, ротаційні трійки);

технології ситуативного моделювання – побудова навчального процесу за допомогою залучення учня до гри (симуляції або імітаційні

ігри, спрощене судове слухання, громадські слухання, розігрування ситуацій за ролями);

технології опрацювання дискусійних питань – широке публічне обговорення будь-якого суперечливого питання (метод ПРЕС, займи позицію, зміни позицію, неперервна шкала думок, дискусія в стилі телевізійного ток – шоу, оцінювальна дискусія, дебати).

Дотримуюся цієї класифікації і у використанні інтерактивних методів навчання на уроках української мови та літератури.

Робота над даною проблемною темою, впровадження її у власний педагогічний досвід, дали мені змогу переконатися в тому, що поруч із пояснювально-ілюстративними прийомами вчитель повинен застосовувати нові, особистісно зорієнтовані, в яких посилений творчодіяльнісний компонент. Лише в цьому разі учні під керівництвом учителя здобувають (а не отримують) справді необхідні знання, вміння, навички. І починати таку роботу необхідно відразу, з 5 – 6 класу, тому що саме в цьому віці у дітей зникає безумовна мотивація до навчання, і вчителю необхідно викликати і посилити у школярів власні корисні мотиви у навчанні, викликати інтерес, сприяти кращому засвоєнню і запам'ятовуванню відомостей з мови.

Дані завдання мені, як учителю, вдається реалізовувати, використовуючи на уроках української мови в 5-6 класах окремі інтерактивні технології навчання, які дають змогу створювати на уроці ситуацію успіху, супроводжувати роботу доброзичливим коментарем, що дуже важливо для учнів 5-6 класів з огляду на їх вікові психологічні особливості. На таких уроках запорукою успіху стає вміння створити атмосферу пізнання, пошуку, зацікавленості.

Важливим є те, що, застосовуючи елементи інтерактивного навчання на уроках української мови в 5-6 класах, я побачила, що завдяки таким технологіям учні вчаться бути демократичними, критично мислити, співпрацювати, приймати рішення, спілкуватися з іншими.

У 5-6 класах, я, звичайно, використовую не весь їх спектр, а тільки найдоступніші, найзрозуміліші для учнів. Це такі технології, як «Мікрофон», «Мозковий штурм», робота в парах, «Навчаючи – вчусь», «Метод ПРЕС», «Займи позицію», «Незакінчене речення».

Наприклад, інтерактивну технологію «Мікрофон» використовую на етапі мотивації навчальної діяльності. Учні мають уявити, що працюють з мікрофоном (ручка, олівець) і, передаючи його один одному, висловити власну думку про те, чого вони очікують від уроку (що дізнатися, чого навчитися, що пригадати), виходячи з теми.

В такий же спосіб можна провести етап підсумку уроку, поставивши до учнів питання:

- Що нового я дізнався/лася/ на уроці?
- Який мій найбільший успіх?
- Які труднощі траплялися? Як я їх подолав(ла)?
- Чого я раніше не знав(ла), не вмів(ла), а тепер знаю, вмію?
- Чи потрібно це мені і для чого?
- Які завдання я ставлю перед собою надалі?

Метод «Прес» використовую під час обговорення дискусійних питань та виконання вправ, у яких потрібно виробити й чітко аргументувати визначену позицію з проблеми, що обговорюється. Головне, щоб учні керувалися схемою :

Також дану стратегію можна використовувати під час організації дискусії на уроці, при підготовці написання творів - роздумів. Наприклад, узагальнюючи знання з теми «В.Стефаник, «Камінний хрест», розв'язуємо проблему: «Еміграція - зрада чи вимушений крок?» або «Тигролови» Івана Багряного - твір пригодницький чи політичний?

Метод Сенкан (п'ятиряддя) допомагає підсумувати інформацію, визначивши головні ідеї, думки, основні поняття, які були введені на уроці.

Моїм вихованцям дуже подобається ця стратегія. Вони часто створюють сенкан навіть у риму.

МОВА

БАРВІНКОВА, КАЛИНОВА

ЛУНАТИ, НАДИХАТИ, БРИНІТИ

НАЙКРАЩИЙ СПОСІБ ТЕБЕ ЗРОЗУМІТИ

СЛОВО

Сенкан можна використати на етапі актуалізації знань, перевірки домашнього завдання, усвідомлення, закріплення, повторення матеріалу, контролю знань.

Наприклад,

ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ

НЕСАМОСТІЙНІ, ПОТРІБНІ

ПРИСЛУГОВУЮТЬ, ПОШИРЮЮТЬ, ПОЯСНЮЮТЬ

ВИКОНУЮТЬ НЕПОМІТНУ ВАЖЛИВУ РОБОТУ

БУДІВЕЛЬНИКИ

На етапі формування вмінь і навичок використовую інтерактивну технологію «Займи позицію». Цей метод допомагає проводити дискусію зі спірної, суперечливої теми. Він дає можливість висловитись кожному учню, продемонструвати різні думки з теми, обґрунтувати свою позицію або

перейти на іншу в будь-який час. Його ефективно використовувати під час аналізу образів, явищ, подій, які не мають однозначної відповіді. Так, вивчаючи поезію Л. Костенко «Кольорові миші» (6 кл.), учням пропоную ряд запитань, відповідаючи на які, вони повинні висловлювати власні думки, судження:

- Чи можна зробити щось по-своєму, якщо цього не сприймають інші?
- Що означає бути особливим?
- Чи потрібно вирізнятися серед інших?
- Чи варто засуджувати тих, хто відрізняється чимось особливим

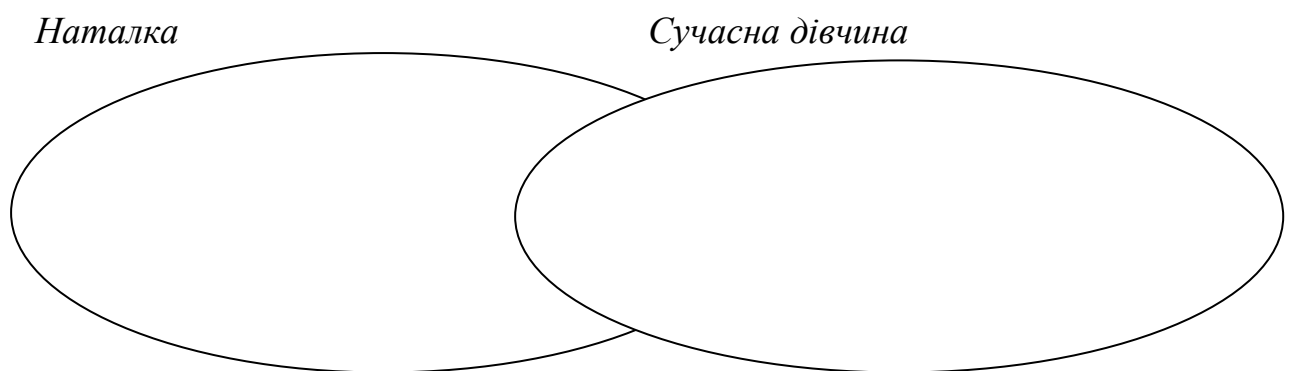
серед усіх?

При вивченні драми «Наталка Полтавка» І. Котляревського дев'ятикласники працюють над діаграмою Вена, записуючи у ній спільні та відмінні риси Наталки і сучасних дівчат.

Діаграма Вена

Запишіть ключові слова, які характеризують Наталку і сучасних дівчат.

Укажіть спільні риси.

Використовуючи на уроках дані технології, я побачила певний результат: учні не лише засвоюють знання, але й розуміють, вчать їх застосовувати, аналізувати, синтезувати, оцінювати. Тобто така робота сприяє дуже високому рівню активності учнів, що, на мою думку, є

результатом того, що головним джерелом мотивації навчання стає інтерес самих учнів.

Мені ж, як вчителю, використання таких технологій дає змогу розв'язувати ряд завдань: пропонувати свою точку зору з позиції наукового знання, а не змушувати схилитися до моєї думки, розвивати критичне мислення школярів, навчити бачити помилки або логічні порушення у твердженнях інших учнів, вміти аргументувати власні думки, змінювати їх, якщо вони невірні тощо.

Основні труднощі при використанні інтерактивних технологій:

- іноді важко контролювати процес взаємонавчання;
- результати роботи учнів менш передбачувані;
- проблематично організувати роботу всіх учнів, які повинні зрозуміти і дотримуватися правил, що вимагає та чи інша технологія.

Розробки уроків за темою

Урок української літератури в 6 класі

Гумористичне і сатиричне зображення.

Роль гумору в житті українців.

Л.Глібов – визначний поет і байкар.

«Жаба і Віл»

МЕТА:

зацікавити учнів творчістю Л. Глібова; дати поняття про байку як літературний жанр, звернути увагу на особливості її побудови; розвивати навички виразного читання, уміння аналізувати й коментувати прочитане, виділяти основну думку байки, розвивати вміння зіставляти описане в байках із сьогоденним реальним життям, допомогти учням усвідомити важливість самокритичного погляду для успішної життєдіяльності людини; виховувати критичне ставлення до своїх і чужих учинків, уміти розрізняти добро і зло, спонукати до роздумів, запалити бажанням самовдосконалюватися, формувати духовний світ учнів.

ОБЛАДНАННЯ:

пам'ятка «Як декламувати байку», опорні схеми, портрет Л. Глібова, словники літературознавчих термінів, тексти байок Л. Глібова.

ТИП УРОКУ:

урок засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНО - ПСИХОЛОГІЧНИЙ МОМЕНТ

Аутоотренінг « Налаштування на вдосконалення мистецтва спілкуватися»

Учитель. Діти, привітно, з повагою погляньте на свого сусіда по парті. Сідайте зручно, заплещіть очі й подумки перенесіться в те місце, де б ви хотіли бути. Пропоновані речення повторюйте мовчки:

- «Я говорю спокійно, не хвилююся»;
- «Я володію своєю мовою і собою»;
- «Справлятиму враження впевненої, доброї людини».

Розплющіть очі, сідайте зручно, так, як повинна сидіти зосереджена, смілива, упевнена, розумна людина.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Актуалізація опорних знань

Читання вчителем тексту

- «Оце я собі думаю: що треба, щоб мати право з людини посміятися, покепкувати, навіть насміятися, із своєю, рідної людини?..

Треба - любити людину. Більше, ніж самого себе.

Тоді тільки ти маєш право сміятися. І тоді людина разом з тобою буде сміятися...із себе, із своїх якихось хиб, недоліків. І буде такий дружній, такий хороший сміх.. Той сміх, що не ображає, а виліковує, виховує людину, підвищує... Сміх, спрямований проти різноманітних вад та поганих звичок людей ».

(Остап Вишня « Думи мої, думи мої»)

Про що йдеться ? Про байку. Байка – не магічне слово, а силу має незвичайну, бо викликає сміх і зацікавлення.

2. Бесіда

- Коли ви вперше ознайомилися з жанром байки?
- Які байки ви можете назвати ? Хто автори цих творів?
- Як ви розумієте рядки байки Л. Глібова: « Ото на себе не надійся, чужому лихові не смійся!»
- Чи актуальні ці слова в наш час?

- У чому їх актуальність?
- Кого вважають основоположником жанру байки ?

3. «Мікрофон»

Учитель. Визначимо, яких результатів від уроку очікує кожен із вас.
Починати свою відповідь можете словами:

- «Цей урок навчить мене... » ;
- «Я очікую від цього уроку...» ;
- «Цей урок допоможе мені...» ;
- «Цей урок ознайомить мене...» .

Узагальнення відповідей учнів у вигляді грона (на дошці).

Надасть багато цікавої
інформації про життя
Л. Глібова

Навчить мене аналізувати та
коментувати прочитане,
виділяти основну думку

Цей урок

Допоможе усвідомити
важливість самокритичного
погляду для успішної
життєдіяльності людини

Навчить зіставляти описане в
байках із сьогоdnішнім
реальним життям

Учитель. Наприкінці уроку перевіримо, чи досягли мети, чи справдилися очікувані результати.

ІІІ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕМИ УРОКУ

ІV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. «Теоретична скринька»: робота зі словником літературознавчих термінів

Учитель. З'ясуємо, що таке алегорія, байка, гумор, сатира, іронія.

Алегорія (грецьк. - «інакомовність, іносказання») – зображення життєвих подій і явищ за допомогою образу. Значення алегорії однозначне і відділене від образу; зв'язок між значенням і образом встановлюється за подібністю.

Байка – один із різновидів ліро-епічного жанру, невеликий алегоричний, здебільшого віршовий твір повчального змісту.

Гумор – доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття вад. Фізична або вербальна дія, яка має на меті розсмішити.

Сатира – гостра критика чогось, окремих осіб, людських груп чи суспільства з висміюванням, а то й гнівним засудженням вад і негативних явищ у різних ділянках індивідуального, суспільного й політичного життя, суперечних із загальнообов'язковими принципами чи встановленими ідеалами.

Іронія - художній троп, який виражає глузливо-критичне ставлення митця до предмета зображення.

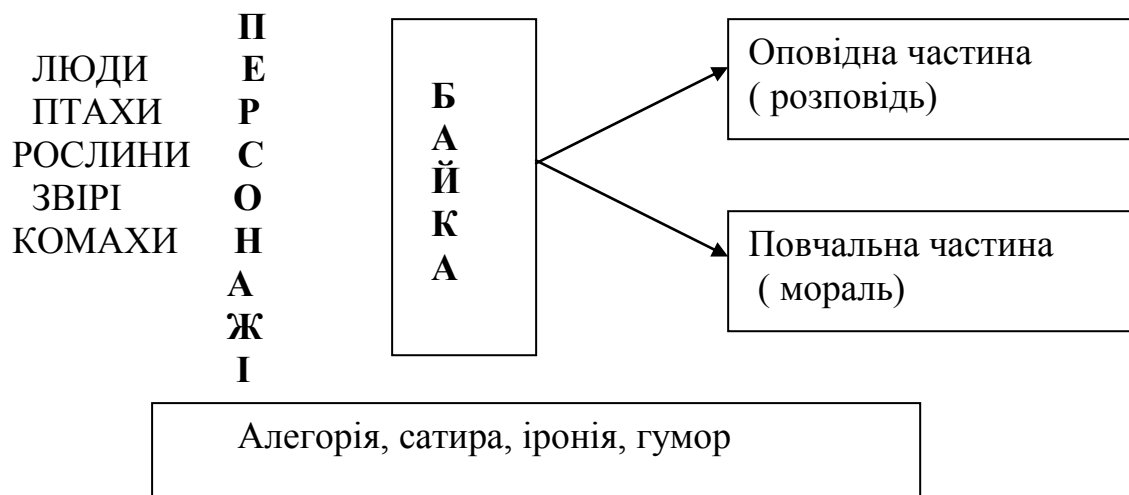
2. «Скринька ерудита»

Коментар. Учні по черзі підходять до скриньки, тягнуть картки із запитаннями і дають відповідь.

- Що таке байка?

- З яких частин складається байка?
- Хто є персонажами байок?
- Що характерно для персонажів байки?

3. Робота над узагальненням поняття про байку: складання схеми (на основі повтореного)

4. Розповідь про життя і творчість Л. Глібова

Леонід Іванович Глібов

(1827-1893)

Давно колись мимо стародавнього Седнева, що неподалік від Чернігова, проїжджав один чоловік. Зупинився і довго милувався чудовим краєвидом, що відкрився його очам . Забрався на зелену гору – і перед ним постала широка долина, посеред якої срібною стрічкою протягнулася річечка Снов. Сумно посихляли свої віти замріяні верби. Підперши рукою щоку, чоловік стояв у задумі і вдивлявся, як плине ріка. Отак і спливають літа, минає молодість ... Чоловік поглядом обіймав цей мальовничий куточок, а уста шепотіли слова вірша. Так народилася поезія "Журба", яка зачарувала композитора

М.Лисенка. Він написав до неї музику – і пішла пісня в народ. Давно нема того чоловіка, та залишилася його безсмертна пісня, яку співають усі, хоч не завжди знають, що творцем її був Леонід Іванович Глібов.

Народився Л.Глібов у селі Веселий Поділ на Полтавщині. Батько його, Іван Назарович управителем маєтку поміщиків Родзянків. Вони поважали його за ретельну службу, за розум, завжди з ним радились у всіх господарських справах. Мати, Орина Гаврилівна виховувалась у родині пана Трощинського, якого домашнім театром керував батько Миколи Гоголя. Орина Гаврилівна була освіченою і культурною жінкою, отож вона стала і першою вчителькою Глібова.

У цих поміщиків у свій час зупинялися Шевченко, Пушкін і залишили про них свідчення як про жорстоких і свавільних людей. Після поділу майна між батьками Родзянків батько Глібова переїжджає до села Горби, де й минуло дитинство хлопчика .

У дитинстві Льолик, як усі його звали, був веселим і жвавим. Йому подобалося все красиве, але найбільше він любив доглядати за квітами. Його й прозвали "королем квітів". Але поруч з красивим він бачив і сумні картини, особливо на панському дворі, де хлопчик був свідком жорстокого катування селян. Серед дворових кріпаків він мав багато друзів. Іноді хлопчик не витримував знущань і сам ходив до пана просити за селян.

Коли Льолик слухав казки баби Одарки, йому настільки виразно вимальовувалися риси вдачі і звички тих лисиць, вовків, левів та інших звірів, що навіть здавалося, ніби тварини насправді думають і говорять, що серед них теж є добрі і злі, бідні й багаті.

Оселю Івана Назаровича ніколи не минали колядники і щедрівники, і Леонід любив слухати ці пісні.

Коли настав час здобувати освіту в гімназії, тринадцятирічний хлопець так засумував за рідною домівкою, що всю тугу вилив у своєму першому вірші "Сон". Друзям – гімназістам цей вірш сподобався, схвалив його й учитель і ще більше заохотив юного поета до літературної творчості. Та

через хворобу Леонідові довелося повернутися до дому. Тепер він багато читає, сидячи під улюбленим явором. Розвиткові літературних смаків Глібова сприяло й те, що він мав доступ до багатой бібліотеки пана Родзянка, часто бував у нього на обговоренні літературних новинок.

Л.Глібов любив дітей. Він якийсь час працював учителем історії й географії. Про нього залишилися спогади як про хорошого вчителя, котрий не бив учнів як було заведено, не примушував зубрити уроки, ставився до дітей з повагою.

Свої твори для них він підписував псевдонімом "Дідусь Кенир". Розказують, що колись його батько купив дуже співучу пташку, через що сусіди прозвали Івана Назаровича "Кенир". Діти що раз з не терпінням чекали журнал "Дзвінок", аби прочитати нову баєчку Дідуся Кенира.

Хвороба серця й астма підірвали здоров'я Леоніда Івановича. Втративши зір, він продовжував писати під лінійку з лупою. Залишив Глібов великий доробок: байки, пісенно-ліричні твори, вірші-загадки з відгадками, акровірші, які дуже подобаються дітям.

Помер письменник у Чернігові, де прожив основну частину свого творчого життя.

5. Складання сенкану Л. Глібов

Л. Глібов

розумний, мудрий

складає, повчає, висміює

байкар

6. Ознайомлення з пам'яткою «Як декламувати байку»

Читаючи віршову байку, дуже важливо наголосом виділити ключові слова, витримати паузи після цих слів і за допомогою відповідної інтонації створити враження комічного.

7. Виразне читання байки Л. Глібова «Жаба й Віл» у ролях

Осмислення прочитаного.

1. Чи бачили ви в природному середовищі жабу, вола? Що характерно для цих істот?

2. Чому в заголовку і змісті байки слова "Жаба", "Віл" пишуться з великої літери?

3. Які риси характеру притаманні Жабі, Волю? З якою метою Л.Глібов протиставляє ці образи?

4. Чим Жаба відрізняється від своїх подруг, сестер?

5. Чому Жаба не сприймала і не розуміла застережень оточуючих?

6. Чи траплялися вам у житті подібна ситуація, яка викладена в байці?

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Складання сенкану «Жаба» (I в.), «Віл» (II в.).

VI. РЕФЛЕКСІЯ

1. Бесіда

Чи досягли ми очікуваних результатів?

Чим зацікавив вас урок ?

Що корисного для навчання і подальшого життя винесли з уроку?

2. «Мікрофон»

Цей урок навчив мене...

На цьому уроці я дізнався...

Тепер я можу розповісти друзям про...

Найцікавішим для мене було...

Після цього уроку я зробив для себе висновок...

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Використавши подані нижче початок і кінець історії, створити байку (за бажанням учнів).

«У далекому-далекому лісі жив Їжачок....»

...Подумала Черепаха і сказала: «Справжніх друзів пізнають в біді».

2. Підготувати стислу інформацію про всіх істот , які згадуються у байках Л.Глібова «Щука», «Муха й Бджола».

Урок української літератури в 9 класі

Нев'януча краса п'єси І.П.Котляревського "Наталка Полтавка"

Мета уроку: удосконалювати навички роботи в системі «Я - учасник уроку»: у групах, за інтерактивними технологіями вибирати адекватне темі визначення структури уроку; удосконалювати вміння учнів узагальнювати, робити висновки; зіставляти героїв певних епох, акцентуючи увагу на відмінних та спільних рисах; розвивати критичне мислення, зв'язне усне мовлення; збагачувати лексичний запас учнів; виховувати почуття прекрасного.

Тип уроку: застосування набутих знань.

Методи і прийоми: діаграма Вена, методи «Уявний мікрофон», «Незакінчене речення», «Плутанина», робота в групах.

Обладнання: робоча картка учня, тексти драми І.П.Котляревського «Наталка Полтавка».

Хід уроку

I. Мотиваційний момент

1.1. Забезпечення емоційної готовності учнів до уроку.

(Прослуховування пісні «Віють вітри, віють буйні» у виконанні учениці).

- Який настрій створила ця пісня? Спробуйте визначити, прокоментувати його.

Учитель. Такими ж враженими були і перші глядачі вистави, замість давно обридлих палаців та альтанок вони побачили милі серцю краєвиди, замість фальшивих мелодрам – глибоку драму серця простої дівчини. Так було майже двісті років тому. Так є і зараз. Драматургічний образ має

багату сценічну історію. У ролі Наталки виступали найвидатніші актриси українського театру: Марія Заньковецька, Марія Садовська - Барілотті, Тамара Кислякова, Віра Волкова, Неллі Ожинова, Тетяна Пряженківська (демонстрація слайдів).

1.2. Оголошення і запис теми уроку.

П. Цілевизначення та планування

Учитель. Оскільки ми починаємо вивчати новий твір І.П.Котляревського, то ви повинні ознайомитись з цілями уроку, при потребі доповнивши їх своїми.

2.1. Цілі уроку.

Після вивчення драми І.П.Котляревського **учні знатимуть:**

- причину популярності та довго тривалості сценічного життя п'єси «Наталка Полтавка»;
- зміст твору.

Учні вмітимуть:

- висловлювати власне ставлення з приводу проблем, порушених у творі;
- характеризуватимуть головну героїню п'єси «Наталка Полтавка»;
- аналізувати засоби розкриття внутрішнього світу Наталки Полтавки;
- виразно читати і інсценізувати окремі уривки з твору⁴
- визначати власні цілі вивчення теми;
- оцінювати свою роботу.

Допишіть власні цілі на урок, прокоментуйте їх.

2.2. Колективне планування роботи на уроці.

Учитель. Коли ви ставите перед собою ціль, то мабуть, продумуєте шляхи її досягнення. Хочу вам запропонувати планування нашої роботи на уроці (у робочих картках).

Планування роботи на уроці

I. Цілевизначення і планування роботи.

II. Опрацювання навчального матеріалу.

1) «Наталка Полтавка»- «праматір українського народного театру» (І.Карпенко-Карий).

2) Джерела твору.

3) Сюжет і композиція («Плутанина»).

4) «Мораль чиста краща всякого намиста.» (Бесіда, діаграма Вена, інсценізація)

III. Рефлексія та оцінювання роботи на уроці.

Учитель. Чи погоджуєтесь ви з таким планом? Якщо ні, то, внесіть, будь ласка, свої корективи у хід уроку, обґрунтувавши їх.

III. Опрацювання навчального матеріалу

Бесіда з метою з'ясування емоційного сприйняття твору. Метод «Незакінчене речення».

Учитель. Яке враження справив на вас твір? Продовжіть речення:

мене вразило ...

мене захопило...

мене змусило задуматись...

Учитель. Це чудовий твір, який і зараз не забутий. Прочитайте і прокоментуйте слова І.Карпенка - Карого «Наталка є праматір'ю українського народного театру».

Учитель. Що стало поштовхом для написання п'єси? Яка її сценічна доля? Дізнайтеся про це, вислухавши повідомлення своїх товаришів.

Повідомлення 1. Поштовхом до написання «Наталки Полтавки» став дійсний факт. У театрі, де був директором І.Котляревський, працював

селянин Мефодій Семижон, який одного разу розповів Котляревському, що приїхала його племінниця, до якої сватається писарчук, але вона не хоче за нього йти, бо чекає свого нареченого, який чомусь забарився і не повертається із заробітків цілих чотири роки. І.Котляревський з Т.Пряженківською прийшли у гості до цієї дівчини. Відбулася приблизно така розмова:

- Як живеться ,вам Марусю? Чи не можна б вам чимось допомогти ? Кажіть, не соромтеся, - говорив Іван Петрович...

- Що ж маю розповідати, коли вам, певно, все розповів мій дядько; Він один мене й розуміє, а от мати, дядина – ні. Кожний Божий день починається з одного й того ж: йти та йди за писарчука, він багатий, воли має, у нього хата велика, гроші є... А навіщо мені хата, воли і гроші: Мені б ...- не договорила зітхнула важко, з очей покотилися дві сльозини, за ними ще...

Іван Петрович раптом захвилювався, підхопився на ноги, підійшов до дівчини:

- Слухайте мене, Марусю, ви молодець, коли так робите, коли чекаєте судженого. Обіцяю ми зробимо все аби допомогти вам. Скажіть тільки, що потрібно.

Маруся підвела на Івана Петровича вологі очі :

- Хіба ж я знаю? Мати прийде, заплаче, а серце моє камінне, і ... покорюсь. Хто ж його зна... - і тихіше додала: - Все ж таки чотири роки як його нема. Коли б жив, то б звістку подав би.» Котляревського схвилювала любов дівчини, її вірність, а водночас природне покірне схиляння перед сльозами і вмовляннями матері. Того ж вечора письменник розпочав писати свою драму.

Повідомлення 2. Один із сучасників Котляревського писав, що «жодна повість, жоден твір досі не припав так до душі українцям, як «Наталка Полтавка», народ засвоїв її пісні». Було багато таких людей, які знали напам'ять усю п'єсу, яка до надрукування поширювалася в рукописних

копіях. Ще до революції драма з великим успіхом і не раз йшла на сценах Петербурга, Москви, Кишинева, Мінська, Варшави, Талліна, Вільнюса, багатьох міст Сибіру, Середньої Азії та Кавказу, її ставили і російські театральні трупи. Під час вистави п'єси у Варшаві на прохання глядачів драму-оперу показували двічі на день при переповненому залі. Перекладена литовською мовою, «Наталка-Полтавка» міцно увійшла до репертуару театрів Литви. Проте особливим успіхом ця перлина українського театру користується в чехів, словаків та болгар – і в перекладах, і в оригіналі вона йшла сотні разів. Згодом «Наталк Полтаку» споглядав і вітав Париж, далі – Лондон, Загреб, Нью-Йорк, Відень, Сідней, Торонто, Буенос-Айрес та інші столиці світу, декілька пісень з п'єси включив до своїх концертів відомий негритянський співак Поль Робсон, у його виконанні «Сонце низенько» та інші пісні Котляревського постійно звучали зі сцен найбільших театрів світу. У наш час «Наталка-Полтавка» з незмінним успіхом йде на сценах Італії, Німеччини, США, Румунії, Англії, Угорщини, не кажучи вже про слов'янські країни. Фільм-опера «Наталка Полтавка» у Нью-Йорку йшов з анішлагом протягом трьох тижнів, і щодня його переглядало до десяти тисяч людей. Усі ці факти красномовно засвідчують, що «праматір українського театру й драматургії» стала міцним надбанням світової театральної культури, що «Наталка Полтавка» помітно вплинула на розвиток театру багатьох народів світу. З часу друку п'єси в 1838 році минуло 175 років, а п'єса й опера (музика Лисенка) користується незмінним успіхом. Артисти кількох поколінь любовно називають її «годувальницею»: скільки не став, а люди все йдуть, завжди радість і горе Наталки були радістю і горем глядачів.

Учитель. Якщо інтермедії і тодішні комічні опери, що йшли на сцені, переважно були розважального характеру, то п'єса І.Котляревського... Як ви думаєте? Розважальний твір чи ні? Чому? (Як підсумок, учні зачитують вислів Б.Степанишина, розміщений на слайді: «Серйозний твір про

прекрасну душу народу, його щедre серце, світлий розум і гірке безталання, тяжку щоденну працю і тривалу боротьбу за існування».)

Учитель. Наступне завдання на ваших робочих картках. Працюємо в парах.

«Плутанина»

Визначте основні елементи сюжету твору, вкажіть, кому належать подані слова.

1.Експозиція	«І коли на те іде, так знайте, що я вічно одрікаюсь од Петра і за возним ніколи не буду.»
2.Зав'язка	«Я одказуюсь од Наталки і уступаю Петру во вічне і потомственне владеніє з тим, щоб зробив її благополучною.»
3.Розвиток дії	«Терпилиха по смерті свого старого все те продала, перейшла в наше село, купила собі хатку.»
4.Кульмінація	«Без жартів, знаю гарного жениха для Наталки. А коли правду сказати, то я прийшов за його поговорити з вами, Терпилихо.»
5.Розв'язка	«Так знай же, що я тебе давно уже – теє-то як його полюбив, як тільки ви перейшли жити у наше село.»

Учитель. «Мета п'єси – аналіз душі людської», писав академік Русов. Яких же таємниць душі української торкнувся автор. Хочеться насамперед повести розмову про таємницю душі української дівчини.

Українка. Наталка. Оксана. Катерина...

Чим привабливі українські дівчата? Якими рисами дівочими?

Учитель. Чому чоловіки надавали перевагу – вроді чи внутрішнім, душевним якостям?

Учитель. Наталка і зовні гарна, і душею багата. Спробуємо довести це. Упродовж уроку записуємо ключові слова, які характеризують Наталку, у діаграму Вена.

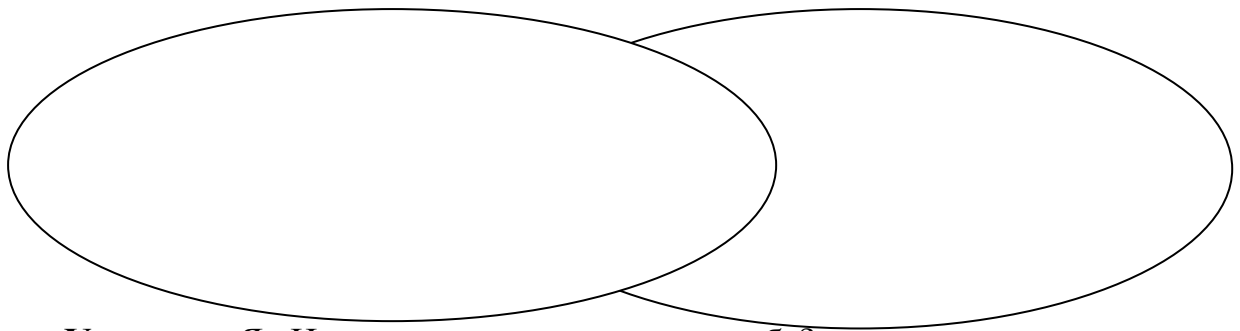
Діаграма Вена

Запишіть ключові слова, які характеризують Наталку і сучасних дівчат.

Укажіть спільні риси.

Наталка

Сучасна дівчина

Учитель. Як Наталка говорить сама про себе?

Учитель. Народна мудрість каже: «Мораль чиста краща всякого намиста». Як ви розумієте ці слова? (З'ясування лексичного значення слова мораль).

Учитель. Назвіть рису народної моралі, яка в українців є визначальною?

Учитель. Іноді долю дівчини чи хлопця вирішували батьки. Згадаймо, як це відбувається у п'єсі. (Інсценізація уривку твору: дія I ява IY).

Учитель. Як розуміє щастя дочки Терпилиха? А в чому Наталка вбачає своє щастя?

Учитель. Пригадайте, як Наталка відмовила возному. Які риси народної моралі проглядають тут?

Учитель. Якщо Наталка вірна Петру, чому ж вона подає рушнику возному? А як ви ставитеся до цього вчинку дівчини?

Учитель. Які ключові слова для характеристики Наталки ви виписали у діаграму Вена?

Учитель. На уроці ми говорили про дівочу скромність, чистоту, про вміння кохати, про дівчину, яка горда тим, що вона «чесного роду». Чи зустрічали ви у наш час дівчат, схожих на Наталку? А якою є сучасна

дівчина? Чим схожа вона на Наталку і чим відрізняється? Обговоріть це у парах і заповніть другу половину діаграми Вена.

Учитель. Що спільного є у Наталки із сучасною дівчиною? (Робота із діаграмою Вена).

ІУ. Підведення підсумків уроку.

Сьогодні з нами незримо була присутня Наталкою Вона дала нам урок. Який? Що з уроку ви візьмете у подальше життя?

«Незакінчене речення».

Сьогодні на уроці я зрозумів(ла)...

переконався(лась)...

відчув(ла)...

побачив(ла)...

дізнався(лась)...

Конспект уроку української мови у 9 класі

Складносурядне речення

*Моя Волинь, уклін тобі земний
За ці ліси й озера голубі,
Казкову тишу й гомінку грозу,
За вроду, пісню і твою сльозу.*

С. Рочинець

МЕТА:

поглибити й узагальнити знання учнів з даної теми; удосконалити практичні пунктуаційні вміння і навички; вміння розрізнявати складносурядні речення, доречно використовувати їх у власному мовленні; формувати навички роботи в групі і розвивати критичність мислення, логіку судження, вміння узагальнювати; сприяти вихованню дбайливого ставлення до природи, довкілля.

ТИП УРОКУ:

узагальнення і систематизація вивченого з теми «Складносурядне речення».

МЕТОДИ:

бесіда, робота з підручником, спостереження над мовними явищами; робота в групах, «мікрофон», «мозковий штурм».

ПРИЙОМИ:

перебудова синтаксичних конструкцій, заповнення таблиць, складання речень за опорними схемами та словами, синтаксичний розбір речення.

ОБЛАДНАННЯ:

картки із текстами, підручники, таблиця «Складносурядні речення»; картки настрою, самоаналізу роботи на уроці.

Хід уроку

1. Організаційний момент

- З яким настроєм ви прийшли сьогодні на урок. Я, наприклад, хвилююся, але сподіваюся... Передайте свій настрій за допомогою 2-3

дієслів. /Діти записують у зошит дієслова, які характеризують їхній внутрішній стан./

- Я переконалася, що ви, як і я, хвилюєтесь, на душі тривога. Але посміхніться, бо, як казав Лев Толстой, «ніщо так не зближує, як посмішка».

2. Актуалізація опорних знань.

1) Ознайомлення з культурологічною змістовою лінією.

- Виразне читання поезії рівненського поета С. Рочинця.

Моя Волинь

Моя Волинь, мій краю дорогий,
Це ти даєш душі моїй наснаги,
І від колиски аж до сивих літ
З тобою я, куди б не кликав світ.

Твоя любов і сонячна краса
Такі безмежні, наче небеса,
Тому й недивно, що поетом став,
Співають радо серце і уста.

І жити хочу, і творити день,
Який приніс би щастя для людей.
Хвалити Бога, що така єси
І я у тебе – ні, не блудний син.

Моя Волинь, уклін тобі земний
За ці ліси й озера голубі,
Казкову тишу й гомінку грозу,
За вроду, пісню і твою сльозу.

2) Бесіда за епіграфом.

- Як ви розумієте слова поетичного епіграфа?

- Як ви вважаєте, чому сьогодні на уроці прочитаний саме цей вірш?

- Яка головна думка цієї поезії.

3) «Мозкова атака».

Лінгвістичний диктант /учні дають короткі відповіді письмово/.

- За кількістю граматичних основ речення бувають ... (прості й складні).
- Складні речення поділяються на ... (складносурядні й складнопідрядні).
- Прості речення в складносурядному є ... (рівноправними).
- Які розділові знаки ставляться між частинами складносурядного речення? (кома, крапка з комою, тире, двокрапка)

На основі цього диктанту учень будує на дошці схему.

3. Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми, мети уроку.

- Ви вже вивчили все про складносурядне речення. А що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку? Скажіть це, передаючи слово один одному. («Мікрофон»)

Підсумувавши сказане учнями, заповнюємо таблицю.

Очікуване	
1. Узагальнити й систематизувати вивчений теоретичний матеріал про складносурядного речення. 2. Удосконалювати пунктуаційні вміння. 3. Правильно використовувати складносурядні речення у мовленні.	

4. Застосування учнями знань і вмінь

Працюючи за принципом «я-співавтор уроку», дев'ятикласники заздалегідь поділяються на групи «Дослідники», «Теоретики», «Практики», роботою кожної з яких керуватимуть заздалегідь визначені експерти.

1. Робота з текстом (повторення вивченого з лінгвістики тексту).

Завдання

Учні кожної з груп мовчки читають текст, надрукований на картках, визначають його тему й основну думку, добирають до тексту заголовки, кожна з мікрогруп визначає мікротеми тексту.

Крадеться осінь

За ці дні не трапилось анічогісінького примітного.

Тільки трава в окремих місцях ледь прижухла; та шпарина в лісі підрум'янилась; та в придорожньому гущавнику на грибочках; на вербах, на ліщинах подекуди визорілись пасма жовтавого листя; та блискуче почорнілася ожина під рожевими іскорками бересклету.

І приречено розумієш: крадеться осінь, підкрадається, мов кішка до здобичі. Ось-ось стрибне вона – і зазолотиться, запалиться, спопелиться все.

(Євген Шморгун)

Завдання

Виразне читання тексту із дотриманням навичок нормативної вимови.

Після обговорення у групах тексту на дошці записують його оптимальний варіант і заголовок.

2. Робота в групах

1 група – «Дослідники»

Завдання

- 1) З'ясувати за тлумачним словником лексичне значення слова «бересклет».
- 2) Підібрати синоніми до слова «прижухла».
- 3) Підкреслити в тексті слова з орфограмою «м'який знак», слово «підкрадається» записати фонетичною транскрипцією.

2 група – «Теоретики»

Завдання

1) Скласти узагальнюючу таблицю з теми, розповісти за нею про складносурядне речення.

3 група – «Практики»

1) У тексті знайти складносурядні речення, розставити потрібні розділові знаки, обґрунтовуючи їх.

2) Намалювати схеми цих речень.

Після того, як учні кожної з груп виконали завдання, представники (по одному) презентують їх.

Рефлексія результатів роботи в групах

- З якою метою робили?
- Чому навчились?
- Чого б хотіли навчитись, на що слід звернути увагу?

Робота «експертів»:

- 1) Уважно стежать за ходом виконання завдань членами групи;
- 2) Визначають, хто найактивніше і творчо працює;
- 3) Визначають, які були допущені помилки і ким;
- 4) Виступають після висловлювань усіх членів групи, аналізуючи їхню роботу.

Завдання

Пригадати і записати прислів'я і приказки, що є складносурядними реченнями; зробити висновок про стилістичну роль складносурядного речення.

Завдання

Мовна гра «Лови помилку».

- Складні речення поділяються на сурядні і підрядні.
- У складносурядному реченні прості речення є нерівноправними.
- Сполучники і, та, а, ні – ні - єднальні.
- У складносурядному реченні, між членами якого причинно-наслідковий зв'язок, ставиться кома.

Зробіть висновок: для чого ми вивчаємо складносурядні речення?

- А зараз застосуйте теоретичні знання у своїх творчих роботах.

Завдання

1 група – за ілюстрацією створює словесний малюнок – пейзажний етюд із використанням складносурядного речення.

2 група – складає діалог, який пов'язаний з епіграфом уроку.

- Зачитування творів. Робота експертів.

5. Підсумки уроку, оцінювання результатів:

- порівняти результати з очікуваними;
- проаналізувати роботу, зробити висновки;
- визначити нові теми для обміркування.

6. Інструктаж домашнього завдання.

Конспект уроку української літератури у 9 класі

«Я зорею зійду на високім чолі небосхилу...»
(за поетичною збіркою Ганни Душак
«Дивосвіт любові»)

МЕТА:

ознайомити учнів з поезією Ганни Душак; показати багатство тематики та мотивів поезій; розвивати вміння аналізувати ліричний вірш; удосконалювати вміння виразно читати вірші, аналізувати їх, виховувати моральні якості: милосердя, людяність, доброту, співчуття.

ТИП УРОКУ:

урок відкриття (позакласне читання).

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ:

«мікрофон», незакінчене речення, бесіда, виразне читання.

ОБЛАДНАННЯ:

ілюстрації, збірки поезій Ганни Душак, листи поетеси.

ХІД УРОКУ

I. Мотиваційний момент. Забезпечення емоційної готовності

Один мудрий чоловік сказав: «Поезія – це вогонь, що загоряється в душі кожної людини. Вогонь цей гріє, пече, освітлює.»

Василь Симоненко: «Слова звучать примусить сильно й гучно лише одна поетова душа».

Ліна Костенко: «Поезія - це завжди неповторність».

Василь Славчук: «Писання віршів можу порівняти із грою на скрипці. Тому пропускаю їх через серце, як музику».

Леся Українка: «Слово, моя ти єдина зброє...».

Учитель. Для одних поезія – це вогонь, для інших – зброя, для когось – неповторність, а комусь – музика. А чим є поезія для вас? (*Уявний мікрофон*)

Учитель. Саме сьогодні, 21 лютого, у Міжнародний день рідної мови, ми говоримо про поезію. Поезія народилася разом із словом, вона увібрала ритми Всесвіту, музику людських голосів і шепіт трави.

II. Оголошення теми, мети уроку

Учитель.

Життя, життя. Воно щодня невпинно
Виконує свій вічний заповіт.
Спинися і задумайся, людино,
Для чого і нащо прийшла у світ.

Кожен з вас, напевно, ставив перед собою такі запитання. Про все, що тривожить і хвилює, про своє місце у житті писала Ганна Душак. А ми спробуємо відкрити для себе її сповнений любові, добра світ, доторкнутися до чистої криниці її поезії.

Запишіть тему уроку: «**Я зорею зійду на високім чолі небосхилу...**» (за поетичною збіркою Ганни Душак «Дивосвіт любові»).

III. Сприйняття та усвідомлення учнями нового матеріалу

Епіграф уроку

1. Неси **віру**, поки здолаєш,
І доки світитимеш, -
доти житимеш.

2. Світись **надією** попри все,
Доки світитимеш, -
доти житимеш.

3. Роздай себе – **люби**,
Доки роздаватимеш, -
доти житимеш.

Євген Сверстюк

Учитель. Зверніть увагу, що епіграф складається з трьох частин. Наш урок умовно теж буде складатися з трьох частин. Упродовж уроку в зошитах заповнюємо таблицю.

Назва поезії	Який рядок залишився у серці?	Почуття, які викликала поезія

Виразне читання поезії Ганни Душак «А я живу».

А я живу, й в усьому я –
У квітці, грозах, блискавиці,
У переспівах солов'я,
В струмках, у копанках-криницях.
У долину стеблі гіркім,
У небі веснянім й осіннім,
У чорній грудочці землі,
В листочку першім і посліднім.
У дальнім промені зорі,
В пухнастих кучерях туману,
В шершавій дубовій корі –
Я в цьому є, я всім цим стану.
У моїм серці – вишень цвіт,
І п'янкість м'яти, материнки,
В моїх очах увесь цей світ,
У весь до краплі, до краплинки!

Учитель. Якою ви уявляєте ліричну героїню? («Мікрофон»)

Учитель. Яким словом можна висловити почуття, які викликала поезія? (*Ніжність*). Чому саме ним? (Діти доводять свою думку, з'ясовують

лексичне значення слова, підбирають синоніми. *Ніжність* - лагідність, душевність, ласка, сердечність.)

Учитель. Такою є Ганна Душак і лірична героїня її віршів.

(Заздалегідь підготовлений учень виступає із повідомленням про Ганну Душак)

Учитель. Поезія стала її життям. Чим сильніше брала у свої обійми хвороба, тим більшала любов до всього, що її оточувало.

Виразне читання поезії «А там за шибкою вікна»

А там, за шибкою вікна.
Стоять у росах буйні трави.
Дуби крислаті й кучеряві
І неба голубінь ясна.
А там, за шибкою вікна.
Вітри гніздяться в верховітті,
І наймиліша в цілім світі
Цвірінків пісня голосна.
А там, за шибкою вікна.
Вузькі стрічечки-стежини,
В тонкому плетиві ожини
Біліє липа запашна.
А там, за шибкою вікна.
Ячмінь налитий достигає,
І чую — соловей співає.
Неначе все іще весна...

Учитель. Передайте свої враження від поезії словесними фарбами. Що вражає? Який настрій поезії? Який колір? (Смуток – журба, зажура, печаль).

Учитель. Подібні почуття і настрої відчуються і в поезії Лесі Українки «Давня весна».

Виразне читання поезії Лесі Українки «Давня весна»

Давня весна

Була весна весела, щедра, мила,
Промінням грала, сипала квітки,
Вона летіла хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучії пташки!
Все ожило, усе загомоніло –
Зелений шум, веселая луна!
Співало все, сміялось і бриніло,
А я лежала хвора й самотна.
Я думала: «Весна для всіх настала,
Дарунки всім несе вона, ясна,
Для мене тільки дару не придбала,
Мене забула радісна весна».
Ні, не забула! У вікно до мене
Заглянули від яблуні гілки,
Замиготіло листячко зелене,
Посипались білесенькі квітки.
Прилинув вітер, і в тісній хатині
Він про весняну волю заспівав,
А з ним прилинули пісні пташині,
І любий гай свій відгук з ним прислав.
Моя душа ніколи не забуде
Того дарунку, що весна дала;

Весни такої не було й не буде,

Як та була, що за вікном цвіла.

Учитель. Тільки добра людина може так любити все, що її оточує. (Доброта – милосердя, чуйність, привітність, ласка, приязнь, прихильність).

Живе у Луцьку художниця Валя Михальська. У її творчому доробку понад 500 робіт, що експонувалися на персональних виставках у Луцьку, Ковелі, Володимир-Волинському, Польщі та Італії. Є у неї галерея жіночих портретів, серед яких портрет Лесі Українки, вірші якої не раз додавали сили в час найскладніших випробувань. (Демонстрація слайдів В.Михальської).

- Я ніколи не нуджуся, - зізнається Валя. – Буває іноді трохи сумно. І боляче буває, коли бачу, як люди з дрібниць роблять проблему. Навіщо? Гляньте, як світить сонце, прислухайтесь, як гілочка шелестить, ніби щось спитати хоче. А ми не чуємо. Бог такий добрий – він дав нам побачити цей прекрасний світ. А ми не вдячні. Вона не вірить у випадковість. Вважає: все, що відбувається, - з волі Божої, він знає, що робить і для чого.

- Я не можу ходити. Хто знає, може, маючи здорові ноги, я б стала якоюсь не путящою людиною. *А я ж послана у світ, щоб у ньому додати світла, щоб у ньому проповідувати любов.*

Своїми долею і поглядами на життя художниця Валя Михальська дуже схожа на поетесу Ганну Душак. А її воля до життя, така ж, як у Лесі Українки, вражає.

Зараз ми послухаємо два вірші, подібні за настроєм.

Виразне читання поезії Лесі Українки «Хто вам сказав, що я слабка?» і Ганни Душак «Зламались крила».

Хто вам сказав, що я слабка...

Хто вам сказав, що я слабка,

що я корюся долі?

Хіба тремтить моя рука

чи пісня й думка кволі?

Ви чули, раз я завела

жалі та голосіння, –

то ж була буря весняна,

а не сльота осіння.

А восени... Яка журба,

чи хто цвіте, чи в'яне,

тоді й плакучая верба

злото-багряна стане.

Коли ж суворою зима

покриє барви й квіти –

на гробі їх вона сама

розсипле самоцвіти.

Леся Українка

Зламались крила

Зламались крила.

І не злетіти?

Хто сказав!?

На свіжих луках зірками квіти

Цвітуть між трав.
Блакитні роси іскряться дивно,
Немов алмаз.
Злечу у небо! У небо зрину
Іще не раз!
Там злотне сонце, святе світило,
Там синя вись.
Зростуться крила. Ще буде сила.
Як колись!

Ганна Дурак

Учитель. Що об'єднує ці вірші? *(Надія).*

Учитель. Мене зворушила поезія, яку я зараз прочитаю.

Виразне читання поезії Ганни Душак «А я у небі»

А я у небі он та зірниця,
що шле на землю промінчик свій.
Ти бережи мене, не погаси мене,
не погаси мене, коханий мій.
А я у полі он тая квітка,
що гріє роси на крильцях вій.
Ти пощади мене, не затопчи мене,
не затопчи мене, коханий мій.

Учитель. Чи зворушила вона вас? Яке слово, що характеризує цю поезію, ви підібрали б? *(Любов)*

Учитель. Валя Михальська вірить у краще, як вірила Леся Українка. І ця віра допомагає їй жити. Ганни Душак, на жаль, уже немає з нами.

IV. Підведення підсумків уроку

Повернімось до таблички, яку складали упродовж уроку. Яке відкриття зробили ви на уроці? Чим для вас стала поезія Ганни Душак? *(В ній є*

смуток, ніжність, любов до людей і до всього, що її оточує, воля, віра, надія). Який рядок залишився у вашому серці? («Мікрофон»).

V. Домашнє завдання

Скласти мініатюру (поетичну або прозову) або написати відгук на вірші Ганни Душак.

Інтерактивні технології навчання

Робота є парам

МЕТА: сприяння розвитку навичок спілкування, критичного мислення, вміння висловлюватися, переконувати й вести дискусію.

Алгоритм діяльності:

1. Учніам пропонується конкретне завдання.
2. Об'єднання учнів у пари (добровільно).
3. Обговорення завдання у парі (вказується час для обговорення).
4. Представлення результатів.

Робота в малих групах (3-5 учнів)

МЕТА: вирішення складних проблемних ситуацій, що потребують колективного розуму, набуття навичок у спілкуванні та співпраці.

Алгоритм діяльності:

1. Розподіл ролей у групах:

головуючий (керівник групи):

- зачитує завдання;
- організовує порядок виконання завдання;
- встановлює послідовність висловлювання членів групи;
- заохочує всіх до роботи;
- підбиває підсумки;
- визначає доповідача (за згодою членів групи);

секретар:

- веде записи результатів роботи;
- має бути готовим висловити загальну думку групи під час підбиття підсумків, допомогти відповідачеві;

посередник:

- стежить за часом;
- відповідає за регламент;

доповідач:

- доповідає про результати роботи групи.

2. Висловлення власної думки спочатку за бажанням, а потім по черзі.
3. Дотримання правил активного слухання.
4. Обговорювання ідей, а не осіб учнів, які висловили ці ідеї.
5. Намагання дійти спільної думки, хоча в деяких випадках може бути особлива думка, яка має право на існування.

"Два - чотири всі разом"

МЕТА: розвиток навичок спілкування у групі, вміння переконувати й вести дискусію.

Алгоритм діяльності:

1. Постановка питання для обговорення чи дискусії із встановленням часу для роботи.
2. Об'єднання учнів у пари для обговорення своїх ідей (пари повинні дійти спільної думки щодо вирішуваної проблеми протягом вказаного часу).
3. Об'єднання пар у четвірки для обговорення попередньо досягнутих рішень щодо постановленої проблеми. Як і в парах, прийняття спільного рішення є обов'язковим.

"Триступеневе інтерв'ю"

Алгоритм діяльності - як при технології "два - чотири - всі разом". На запитання вчителя кожен учень шукає відповідь самостійно, потім, утворивши пару, обмінюється міркуваннями з однокласником. Після цього пари утворюють четвірки, в яких кожен ознайомлює присутніх із міркуванням свого партнера.

"Карусель"

Мета: вдосконалення навичок обговорення дискусійних питань у групі з різними партнерами, обговорення гострої проблеми з діаметрально протилежних позицій.

Алгоритм діяльності:

1. Розставити стільці у два кола (внутрішнє і зовнішнє).
2. Учні сідають один навпроти одного, ознайомлюються із завданням.
3. Внутрішнє коло нерухоме, а зовнішнє рухоме. За сигналом ведучого учасника пересуваються на один стілець праворуч і опиняються перед новим партнером. Так проходять усе коло, обговорюючи поставлене питань.

Можливі три варіанта організації діяльності.

I варіант. Учасники внутрішнього кола - прихильники однієї точки зору, а зовнішнього - протилежної. Спочатку відбувається обмін точками зору у перших парах. Учні фіксують аргументи протилежної сторони. За сигналами ведучого відбувається зміна партнерів, дискусія триває, але учні намагаються підібрати нові аргументи.

II варіант. Кожен учень зовнішнього кола має аркуш з конкретними запитаннями щодо висунутої проблеми і під час переміщення по колу збирає максимум інформації з цього питання. Наприкінці відбувається заслуховування окремих відповідей, обговорення складних аспектів проблемної ситуації, ефективності співпраці.

III варіант. Учні заздалегідь готують запитання чи поняття й фіксують його на аркушах, а на звороті записують своє ім'я. Під час роботи партнери ставлять один одному запитання, і в разі правильної відповіді учень отримує від автора запитання картку. Наприкінці вправи підраховують кількість карток у кожного учня і визначають переможця.

"Коло ідей"

МЕТА: вирішення гострих проблем суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх учнів до обговорення постановленого питання.

Алгоритм діяльності:

1. Постановка питання для обговорення у групах із зазначенням часу для цієї роботи.
2. Представлення групами свого варіанту розв'язання проблеми.
3. Запис на дошці запропонованих ідей.
4. Розгляд проблем загалом, підсумки роботи.

"Акваріум"

МЕТА: вдосконалення навичок дискутувати в малих групах та вміння аргументувати власну позицію.

Алгоритм діяльності:

1. Об'єднання учнів у групи, ознайомлення із завданням.
2. одна із груп сідає у центр класу (або на початку середнього ряду) й отримує завдання для проведення групової дискусії (зачитується завдання вголос; 3-5 хв. обговорюється проблема; підсумовується дискусія, згідно з прийнятим спільним рішенням).
3. Учні, які перебувають у зовнішньому колі, не втручаються у хід дискусії.
4. Після закінчення дискусії група повертається на свої місця, а вчитель веде бесіду з класом (2-3 хв.) за такими запитаннями:
Чи погоджуєтесь ви з думкою групи?
Чи була ця думка достатньо аргументована?
Який з аргументів вважаєте найбільш переконливим?
5. Місце в "акваріумі" займає інша група й обговорює іншу ситуацію.
6. Підсумки роботи у групах.

"Мозковий штурм"

Мета: спонукати учасників колективного обговорення проблемної ситуації до творчості, вирішення її шляхом колективного обміркування мозкового штурму.

Алгоритм діяльності:

1. Проблемне питання записують на дошці.
2. Учасники штурму висувають ідеї для розв'язання проблеми.
3. Запропоновані ідеї записують на дошці.
4. Групування та аналіз висунутих ідей.
5. Вибір ідей, які допоможуть у розв'язанні проблеми.
6. Підсумки роботи.

Правила поведінки під час "мозкового штурму":

- зібрати якомога більше ідей щодо розв'язання проблеми;
- зосередитися, змусити працювати свою уяву, не відкидати ідею лише тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці;
- брати до уваги всі запропоновані ідеї, розвивати їх;
- не обговорювати, не критикувати висловлювання інших, не намагатися давати оцінку запропонованим ідеям.

"Вільний мікрофон"

МЕТА: надання можливості кожному учневі висловлювати свою думку чи позицію стосовно вирішуваної проблеми:

Алгоритм діяльності:

1. Постановка питання.
2. Уявний мікрофон (ручка, олівець тощо), який передаватиметься тому, хто бажає висловитися.
3. Надання слова лише т ому, хто отримає "уявний мікрофон".
4. Швидка і лаконічна відповідь.
5. Відповіді без коментарів і оцінок.

"Складання резюме"

Мета: вдосконалення та розвиток творчого мислення, вміння робити узагальнення, співпраця у парі.

Алгоритм діяльності:

1. Учень самостійно (2-3-ма реченнями) викладає зміст запропонованого вчителем завдання.
2. Учні в парах обмінюються думками з приводу написаного й удосконалюють його (інший варіант: складають спільне резюме).
3. Озвучення виконаного.

"Кубування"

МЕТА: розвивати аналітико-синтетичне мислення, вдосконалювати вміння чітко і конкретно висловлювати власну думку щодо поставленого питання.

Цю методику можна застосовувати як у групах, так і в парах. Завдання написані на сторонах куба.

Алгоритм діяльності:

1. Назвіть, опишіть...
2. Засоціюйте...
3. Порівняйте...
4. Висловіть своє враження...
5. Аргументи "за і проти".
6. Застосуйте...

"Активне слухання"

МЕТА: вдосконалення вироблення певних компетентностей, вміння слухати співрозмовника, дотримуючись певних правил.

Алгоритм діяльності:

1. Слухач сідає, лише нахилившись уперед, обличчям до оповідача; очима встановлює контакт з ним; на обличчі доброзичлива усмішка;

користується жестами (кивни головою), заохочує вигуками ("так!", "невже!", "цікаво"), ставить уточнюючі запитання.

2. Заборонено давати оцінку та поради тому, хто говорить, переривати його, висловлювати власну думку, змінювати тему розмови.

Література

1. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: Метод. Посібник. – К., 2002.
3. Логачевська С. П. Диференціація у звичайному класі: Посібник для вчителя. – К.,: Заповіт, 1998. – 336 с.
4. Освітні технології: Навч.- метод посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; за заг.ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
5. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посіб. Для вчителів / Авт.кол.; за ред. Ю.І. Машбіца. – К.: ТЗМН, 1997. – 264 с.
6. Педагогічні технології: Навч. посібник для вузів / О.С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О. Смолюк, О.Т. Шпак. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1995. – 254 с.
7. Перспективні освітні технології: Наук.-метод. Посібник. / За ред. Г.С. Сазоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с.
8. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: Навчальний посібник / За заг. Ред.. С.П. Бондар. – Рівне: Редакційно-видавничий центр «Теніс» Міжнародного університету «РЕГІ» ім. академіка С. Дем'янчука, 2003. – 560 с.
9. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1996. – №12
10. Сікорський П.І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. – Львів: Каменярь, 1998.
11. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х.: Видав.гр. «Основа», 2003. – 78 с.
12. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І. Помитун, Л.В. Пироженко; За ред.. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
13. Шулдик В.І. Педагогічний аспект диференційованого підходу до учнів у навчальному процесі: Навч.-метод. пос. – К.: ІЗМН, 1997.